

משאל כתבי „העולם הזה“

„מה היתה השפעתו של הפיחות על ענף המשק בו אתה עוסק? מה תהיה השפעת הפיחות על ענף משק זה בזמן הקרוב והרחוק?“

שתי שאלות אלה הציג השבוע צוות כתבי „העולם הזה“ לאנשי מקצוע מענפים שונים של הכלכלה הישראלית. להלן תשובותיהם:

היבואן: הכל תלוי בצורת הביצוע

משה ימיני, מנהל אנף ההספקה הטכנית בחברת ההספקה ש. גוזמן ובנו, הוא מוטיקן ההגנה. מי שהיה אחראי בזמנו לאיסוף הגופני של ההגנה במחוז תל-אביב, וכיום הינו אחד מפעילי לשכת המסחר. החברה שהוא מנהל אותה עוסקת בהספקת ציוד וחומרי גלם לבעלי-מלאכה, תעשיינים ולחץ לאות. כ-40 אחוז ממחזוריה הכללי הם תוצרת יבוא.

פיחות בא לנו כהפתעה. למרות כל השמועות שפרחו בחדשים האחרונים על הפיחות המתקרב, לא חשבתי שאמנם יהיה פיחות. חשבתי, לעומת זאת, שתהיה נורמאליזציה של תיאום בשערים, אבל בצורה אבולוציונית ולא רבולוציונית. היה ברור שיהיה שינוי, כי הוא היה חייב לבוא, אבל לא האמנתי שיעשה בצורה כזאת. בשלב זה קשה עדיין להעריך מה הפסד שתפסיד חברה כמו שלנו כתוצאה מהמדיניות הכלכלית החדשה. הפסד יהיה לבטח, אלא שלא ברור אם יהיה זה הפסד של 66 אחוז או פחות מזה. זה תלוי בצורת הביצוע של המדיניות החדשה.

ממבט ראשון אני חושב שהתכנית האבסטרקטית נראית די יפה. מה שחסר בה הוא שחרור המשק מכל כבל. התכנית אמנם מסירה מספר כבלים, אבל לעומתם נשארו עדיין כבלים אחרים על הכלכלה. לדעתי היו צריכים לבטל כל הגבלה, להתיר יבוא חופשי ולהסיר את הפיקוח על מטבע זה. כי רק בצורה כזו אפשר להבריא את המשק: על בסיס של התחרות חופשית, כמו שאמר שר האוצר: „מי שיפול — יפול, ומי שיעמוד — יעמוד!“

השפעת המדיניות החדשה על חברה כשלהנו תהיה מיידית. הממשלה עומדת להטיל היטל על המלאי הנמצא ברשותנו. גודלו של היטל זה יושפע על כמות הסחורה שתהיה אצלנו במחזור. אם ההיטל יהיה כשיעור 40 אחוז מערך המלאי, זה יהיה על חשבון הסחורה והמלאי יקטן ב-40 אחוז.

החברה שלנו עוסקת בין השאר בייבוא פלדה. עד כה לא היו הגבלות כשטח זה. היה ייבוא כמעט חופשי של פלדה בשער של לירה ושמונים לדולר, והמכס היה בשיעור 15 אחוז. כיום אי-אפשר לתת יותר חופש משהיה. אמנם המכס ירד לחמישה אחוזים, אבל אין זה משנה — הפלדה תתייקר. אותה הפלדה שעלתה לי קודם 1.98 ל"י אחרי המכס, תעלה כיום 3.15 ל"י אחרי המכס. אולם זו לא תהיה ההתייקרות הסופית, כי גם הרוחחות היחסית חייבת לגדול.

לדוגמא: אם קודם הרוחחות על כמות הפלדה, נאמר, 40 אחוז שהיה מאה לירות, הרי היום איני יכול להסתפק באותן מאה לירות. הרוחחות חייבת לגדול ביחס ישיר להתייקרות הסחורה. כי בחישוב הרהח יש אלמנטים שונים שגם הם יתייקרו. אחד האלמנטים, למשל, הוא הריבית שאנחנו משלמים על הלחאות. אם קודם הייתי צריך להבאת סחורה סכום של אלף לירות, עליו שילמתי מאה לירות ריבית, הרי היום אצטרך אלפים לירות, שעליהם אשלם מאתיים לירות ריבית, לשם הבאת אותה סחורה.

כך, שלמעשה ההודעה כאילו ירד המכס אינה מציאותית. המכס היחסי ירד, אולם המכס האבסולוטי עלה. ישנם מקרים שירידת המכס היא למעשה עליית מכס אפקטיבית. עליית המחירים לא תהיה רק אצלי, היא תגרום לתגובת שרשרת. אין כיום תעשייה שאינה זקוקה לפלדה. יש תעשייה שבה היא משתמשת כחומר גלם ובתעשייה אחרת כחומר עזר, כך שבכל מקרה תשפיע התייקרות הפלדה על התייקרות המוצרים התעשייתיים באופן שונה. בתעשיות שבהן הפלדה היא חלק ניכר מהוצאות הייצור, תהיה התייקרות גדולה ובתעשיות אחרות תהיה קטנה יותר, כמו בתעשיית הפלסטיק בה משתמשים בפלדה לתעשיית מבלטים.

למעשה אין דבר שלא ישתנה לרעה. זו רק שאלה של זמן עד שיתרחש הפיחות הבא. הרבה תלוי גם בצורת הביצוע של המדיניות הכלכלית החדשה. אני נזכר בביצוע של הפיחות בשנת 1953. אז החליטה הממשלה שבהיטלים ישאו הסיטונאים. הלך המש-

אין

ביר, שהוא היבואן של 40 אחוז מצרכי המזון בארץ, והעביר את המלאי שלו להמשביר לצרכן, שהיא חברה קמעונאית ולא היתה חייבת בהיטלים. כך שהמשביר לא שילם את ההיטל ואילו הסיטונאי הפרטי שהחזיק במלאי נשא בכל העול.

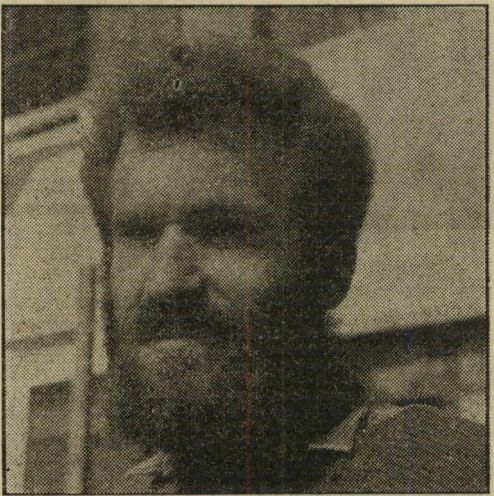
כיום קיים, למשל, גורם כמו חברת כור, שהיא היבואן הראשי של החרושת הישראלית. אם תחליט הממשלה להטיל את ההיטלים רק על היבואן ולא על היצרן, יכול כור להעביר את המלאי שלו לחברות-הבת היצרניות שלו

איש-בנין שטרן
ערך הכסף כמו שם בחורה

יבואן-פרטים יצחקי
יעלו מחירי כרטיסים?

גזבר-קיבוץ ז'ומבה
יותר הוצאות — פחות הכנסות

בעל-מלאכה נקש
מדיניות של ריזיקה

בין נציגי ענפי המשק השונים

ולהשתחרר מההיטל וכל הנטל יפול על צד אחד במשק. זה יהיה ניצול לרעה של סקטור אחד במשק, שארגונו שונה.

איש בנין: מחירי דירות בסימן שאלה

מרדכי שטרן (48), מנהל כללי של חברת בניה רסקו, יליד וינה ותלמיד האוניברסיטה שם, כיהן בין השאר, כחבר הנהלת בנק אנגלו-פלשתינה וחבר הנהלות של חברות כלכליות שונות. איש המפלגה הליברלית, שהתפטר לאחרונה מתפקידו כנציג המפלגה בעיריית תל-אביב.

אם הממשלה לא תגדיל את מחירי חמרי הבנייה, אין לצפות לעלייה במחירי הדירות. אך בינתיים כבר עלו מחירי העצים ב-20 אחוזים ואם הדבר ימשך גם בשאר החומרים, אין למנוע עליית מחירי דירות. אך מה שקובע במחירים אלה הוא בעיקר עניין הקרקע. אנחנו מקחים שכתוצאה מהפיחות יתייצב מחיר הקרקע. אנחנו מקחים שהספקולציות בשוק הקרקעות שהיו קיימות בגלל עודף הון שחפשו לעצמו בסחון בקניית קרקע — ייעלמו, מחירי הקרקעות יתייצבו ועמם המחירים.

לזמן יותר ממושך אנחנו תלויים בשכר העבודה. אם מדיניות הממשלה וההסתדרות תהיה לשמור על רמת שכר שלא תעלה על הנהוג ותהיה בהתאם למחירי המשק בדרך כלל — יהיה בסדר גם עם מחירי הבנייה. אך אם יהיה גלגל של עליית-שכר-עלית-מחירים וחוזר חלילה, לא ינצלו מכך גם הדירות.

גם הממשלה יכולה לרסן את מחירי הדירות ולמעשה יכלה לעשות זאת כבר מזמן, אילו היתה משחררת את הקרקעות הרבים סביב הישובים העירוניים, מתל-אביב עד ראשון-לציון. אדמות אלה מוחזקות בידי הממשלה ולו היו משוחררות לבנייה פרטית היו מקלים את הלחץ ומורידים עמו את רמת המחירים.

אין גם שום סיבה מדוע ימשיך להיות ביקוש כה רב לדירות, כי אנשים אינם פוחדים כרגע יותר מפיחות ולא ינסו להחליף את כספם בדירה דווקא.

הפיחות עצמו, לדעתי, היה מיותר כיום, לולא החלו עוד לפני שנתיים ללכת בדרך בה הלכו, ושהובילה ללא ספק ישר לפיחות. כי שמו של מטבע הוא לא פחות יקר משמה הטוב של בחורה, ואולי אפילו יותר, וכאשר מתחילים פעם אחת לדבר עליו שוב אין שמו טוב כשהיה. הציבור חדל להאמין לשר האוצר בכל שאלות הפיחות ובסופו של דבר לא היתה ברירה אלא לפתח. אך הפיחות בא כדי להחזיר את המצב הקודם הטוב על מקומו ועכשיו תלוי בציבור ובממשלה כיצד יהיה בעתיד.

איש בורסה: הנאה לבעלי המניות

חנן הרצברג (49), נציג בנק לאומי לישראל בבורסה הישראלית, מנהל אנף ניירות-ערך בבנק ואחד מראשי העוסקים בענף ניירות-ערך בארץ. הרצברג, שלמד כלכלה בגרמניה ובנקאות בהולנד, בא ארצה בשנת 1935, עוסק מאז ועד היום בשטחים אלה.

את הדרישות הראשונות שבאה עם ההודעה על הפיחות היתה, לסגור מיד את הבורסה ולפתוח אותה רק כעבור יום. אנהנו החלטנו כן לפתוח אותה ואני חושב שעשינו טוב.

בקשר לצד העסקי אפשר לאמר שהמחזור בניירות ערך לא היה מופרז. השאלה העיקרית שעמדה היתה, כיצד באמת

מנוס

יעלו כל המילחת צמודי-דולר? מסתבר שהשוק הסתדר בסדר גמור והעליה במחירי האגרות הגיע לשער שציפו שתגיע אליו ולא יותר ממנו. פחדנו שאנשים ימכרו את אגרות חוב אלה עלו רק במעט, אבל זה אולי מפני שלפני מכרו את האגרות. אולי מפני שכעת אף אחד לא מחכה לפיחות בקרוב כמו שכולם חיכו לו בזמן האחרון. אנשים קנו בזמנו את המילחת כדי להבטיח לעצמם את ההון מפני הפיחות. אותם משקיעים שתהיה להם כעת הסבלנות לחכות באמת, יהנו מפירותיו של המילחה עם בוא מועד הפרעון.

שונה ממצב צמודי-דולר הוא מצב צמודי-האינדקס. אגרות חוב אלה עלו רק במעט, אבל זה אולי מפני שלפני הפיחות היה עודף ביקוש והמחיר שלהם עלה ממילא, כך שעכשיו העניין מתאזן.

בשוק המניות חל שיפור גדול מאוד לעומת המצב לפני הפיחות. במשך חצי השנה האחרונה היה מצב המניות לא טוב. היה מחזור קטן והשערים היו בדרך כלל בירידה.

העליה בשוק המניות לא באה כל-כך מעצם עניין הפיחות, כמו מהידיעה שפיחות זה יביא בעקבותיו להשקעת כסף רב מחוץ-לארץ בשוק המניות המקומי. השקעה כזאת מרחיבה ומעודדת את השוק המקומי ויהנו ממנה, כמוכן, בעלי המניות.

גיזבר קיבוץ: החקלאים דפוקים

ז'ומבה (יוסף גל), גיזבר קבוץ להב:

קיבוץ תלוי בהלחאות אותן הוא לוח לביסוי הוצאותיו ולפיתוח. השפעת הפיחות מותנית בשיעור החוב הצמוד לדולר של הקבוצים. מרבית החובות הגדולים